

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XI. De Æthiopica lingua, & de alijs pro unione Abyssinorum

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

Octavus, Supremum tam in temporalibus, quam spiritualibus iudicium tenet Imperator, ad eumque omnes causæ tam Clericorum, quam Monachorum devolvuntur: quamvis Patriarcha suam etiam spiritualem exerceat potestatem.

CAPVT X.

Pro iuvandis Abyssinis.

Non videtur res ulla vehementiori desiderio aut sollicitudine majori à Sede Apostolica procuranda, quam per amplæ Ecclesiæ Æthiopicæ unio; quippe præter animarum multitudinem, quæ à recta veritate semita, in ea aberrant, hoc magis dolendum accedit, quod errores quibus involvuntur, quodammodo involuntarij existant: etenim in eos non ex superbia aut peruicacia aliqua adversus S. Ecclesiam lapsi sunt, sed propter aditus, per quos ad eos vera Ecclesiæ illuminatio & auxiliatio dimanare poterat, sibi præclusos; accedit huc, quod promptissimos semper ad fidelitatem & obedientiam Sanctæ Ecclesiæ præstandam sese exhibuerint. In hoc solo difficultas omnis sita est, ut via & modus cum Æthiopicis communicandi detegatur, qui veluti propositam sibi fidem, jam inde à temporibus Salomonis in hodiernum usque diem firmiter amplexi sunt, ita pariter à præsentibus erroribus extricati (quos salubrium institutionum penuria, & simul eo quòd Patriarchæ Alexandrino subsint, imbibent) facili negotio ad Evangelij sinceritatem revocari poterunt, multique animabus, (proh dolor) tot ærumnas, vigiliis, jejuniis, aliasque rigorosas observantias, ex sola ignorantia, peperam & absque merito sibi imponi patiuntur, veridica salus adducetur.

Gemini ad communicandam cum Æthiopicis patent accessus, Prior per Cayrum, ductu Carabana, quæ in Æthiopiam transfretat, qui tamen ob assiduas & strictissimas Turcarum vigilias, periculosus ac periculosus admodum erit: siquidem Christianorum nemo, cum detractione confæderationis Christianorum Europæorum cum Æthiopicis, in Æthiopiam citra præsentissimum vitæ discrimen concedere potest. Accedit huc, quòd Patriarcha Alexandrinus, & cæteri Copti idem maximopere vereantur, ne scilicet Abyssini, rejecta unione cum Ecclesia sua, Romano Pontifici adherant, ideoque vehementer advigilant, ne Europæi ad interiorem penetrent Æthiopiam. Quocirca nisi Arabs quis foret, vel talem sese fingere posset, assumpto mercatoris habitu, supra dictâ viâ, nullo modo pateret adeundi copia, nisi id fiat per navigationem Portugaliz, mare rubrum transfretando per statum Barganensium, qua alias ad communicationem transitus parvi; verum modò Turca terras omnes Presbyteri Joannis mari Rubro confines invasisse dicitur: atque ideo ad patefaciendum aditum hunc, Lusitanorum classem aliquem illorum portum expeditissimum necesse foret invadere, armorumque vi manerere, quemadmodum alij plures in India Orientali occupantur; res procul dubio summi momenti. Ac primum Presbytero Joanni res patefacienda foret, quo terrestri expeditione, nostrisque navali urgentibus certæ victoriæ reporta-

rentur, præcipue cum loca ista tam remota sint ab ijs, in quibus Turca suas copias habet, ac præterea Persiano aliisque Principibus undique Turcam premensibus. Atque eo pacto Æthiopes nostris conjuncti Ægyptum & Terram sanctam possent forsan recuperare: habent enim illi certas prophetias, firmamque spem, quod Latinis uniti Terram sanctam sint occupaturi.

Alia insuper via est facilior forsan magisque expediens, scilicet per Regnum Congi, cui adjacet Regnum Damut, quod subest jurisdictioni Presbyteri Joannis, quamquam inter Regnum Congi, & Damut, Regnum quoddam gentium interjacere dicatur, quo non obstante, si primum Presbyter Joannes certior factus foret per literas Sanctitatis suæ per Abyssinum aliquem translatas ex ijs, qui Romæ degunt, vel etiam qui Hierusalem proficiuntur, quibus Sua Sanctitas indicaret se legatos suos mittere ad Regnum Congi, ac proinde rogaret, ab eo Vice regem Damut interpellari ac moneri, ut viam illam ad vicinum Regem patefaceret, periculaque & impedimenta quoad fieri posset maximè removeret, ac salvos securosque in Damut perduceret, atque inde ad præfati Regis Curiam. Aliæ præterea ad Regem Congi scribendæ forent literæ, quibus Legatorum prædictorum liber per Regna ista transitus peteretur, ac sic vel per unam vel per aliam viam, vel per Congium vel Damut securus aditus inveniretur, ac quæ à Gentilibus objici possent impedimenta evitarentur.

Abyssini proximi sunt unioni cum Ecclesia Romana, tum quia non obscure percipiunt Ecclesiam Alexandrinam vatis esse erroribus affectam, ac proinde ab impurissimo fonte non posse fidei puram emanare doctrinam, quam ob causam teste Alvaresio cap. 92. Imperator Cyniacus decreverat non ultra acceptare in Regnis Æthiopicæ Patriarcham ab Alexandrina Ecclesia missum, a sebat enim se potius velle Regna perire, quam Patriarchis hæreticis obedire, & ob eam causam quam maximo desiderio ferebatur, ut Romanus Pontifex sibi de Patriarcha provideret, fuitque in hac opinione & sententia usque ad mortem. At post ipsam Imperator Alexander ejus filius tredecim annis in Patris opinione permansit, sed tandem coactus necessitate Ministrorum mutavit sententiam: tum etiam, quia apud illas gentes prædictio quædam à Patribus derivata circumfertur, Patriarcharum numerum ultra centesimum non extendendum, qui numerus jam est impletus. Habent etiam alias prophetias, quibus per adventum Europææ gentis in Regiones illas, magnum ipsis promittitur emolumentum. Ac demum cum ipsi sint à Turcis inclusi, nec portu aliquo gaudeant, sperant Europæorum auxilio, & armis liberari, portumque obtinere; ut sic ab Ecclesia Alexandrina, quæ origo & occasio est illorum damnationis, discedere valeant.

CAPVT XI.

De Æthiopica lingua, & de alijs pro unione Abyssinorum.

Marianus Victorius Reatinus usus in hoc Petri cujusdam Æthiopicæ linguæ

guz Æthiopicæ eruditissimi ope, institutiones sive regulas quasdam, quibus hæc lingua commodè perdisci posset compoluit, nunquam antea à latini vifas, Romæque edidit Anno Domini 1550. opus sanè utile ac eruditum, cuius hæc est inscriptio: *haldæica sive Æthiopicæ lingua institutiones*. Nam ut ipse Victorius affirmat, sicut Chaldæa lingua pendet ab Hebræa, ita à Chaldæa pendet Syriaca, Arabica, & Æthiopica: quamobrem Chaldæa ipsæ quoque sunt appellatæ: quæ quinque linguæ tanta invicem convenientia ac similitudine conjunctæ copulatæque sunt, ut qui unam optimè calleat, aliam quoque haud parva ex parte intelligere possit. Docet etiam linguam Æthiopicam omnium celeberrimam esse, atque earum quæ ab ipsa Chaldæa seu Babylonia exoriuntur emendatissimam, ut quæ ab omni bellorum externorum incurfione expers, immunis, incorruptaque semper permanferit.

Deinde de huius linguæ origine in præcæmio prædictarum institutionum agens, sic ait: *Æthiopicam linguam quam Chaldæam vocant Æthiopes, veluti quæ à Chaldæa Babylonica exoriatur, Hebræicæ quam maxime similem esse haud dubium est: quod evenit, quia ab Hebræa non secus quam Syriaca, Arabica, ac etiam Babylonica, quam Assyriacæ etiam appellamus, originem ducit. Scimus tamen Æthiopes contrarium asseverare, vellemque Hebræicam posteriorem, & à sua progeniti am potius esse. Prcumque sit, satis ex hoc constat facillime perdiscere hanc posse, qui Hebræicam ipsam calleat, siquidem major nominum pars utriusque lingua communis est, suntque eadem ferè in Grammatica regula, idem dictionis genus, idemque in describendis signandisque vocabulis literis: nam ubi Hebræi punctus lineisque exterius literæ appositis vocales explicant, Æthiopes quoque idem faciunt, differuntque in hoc uno, quod lineam ipsam punctumque exterius haud asseribunt, sed ipsismet literis coniungunt. Snt & alia differentia, quod interdum Æthiopes non solum lineam non adiungunt, sed etiam partem ipsiusmet literæ detruncant, atque rescindunt. Hactenus Victorius.*

Præterea lingua Æthiopica fuerunt olim Romæ Biblia conscripta, typisque mandata, ego autem epistolas tantum D. Pauli vidi. Genebrardus Missam, quam Æthiopes celebrant, simulque alias cæremonias circa puerorum Baptismum in linguam latinam transtulit, quæ hodie inserta est Tomo 6. Bibliothecæ Sanctorum Patrum.

Pro iuvandis Abyssinis maxime proderit constitutiones sive canones Apo-

stolorum cum doctissimi Turriani commentario præ manibus semper habere. His enim Abyssini in fide & moribus, tanquam uni ex libris Canonice fidei adhibent, illisque gubernantur: uturum versione 70. Interpretum; quare oportebit, dum cum illis agitur, uti hac etiam versione.

Qui Abyssinorum res omnes nosse desiderat, attentissimè legat Albuersij historiam, quam prius ipse Lusitanica lingua edidit, postea vero in Hispanam, ac tandem Italicam traducta circumfertur. Pro erroribus vero ac ritibus certò discutiendis illius Zagazabi Æthiopum quasi Episcopi apud Damianum Goes de Abyssinorum fide & Religione declaratio attentè erit perlegenda, quia nullibi apertius huius gentis fides, mores, religio, ritusque conspiciuntur.

Inter alia media unioni Abyssinorum cum Ecclesia Latina maxime conducentia, ac quæ maxime expedire videntur, ut illi ab Ecclesia Alexandrina, quæ origo est illorum damnationis, discedant, illud potissimum se offert, ut Sanctissimus provideat, & ut clarius loquar, dispenset, ut ex Abyssinis ipsis ad Patriarchatus, Episcopatus aliarumve dignitatum administrationem possint personæ digniores assumi. Nam ex decreto Concilij Nicæni tam Patriarcham quam Episcopi, debent esse alterius nationis, ut constat ex Canone 36. de Patriarcha & Episcopis lib. 3. Concil. Nicæni, cuius verba sunt,

Et non possint Æthiopes creare neque eligere Patriarcham. Quin potius eorum Prælatus sub potestate eius sit qui tenet sedem Alexandria; sit tamen apud eos loco Patriarcha, & appelletur Catholicus; non tamen jus habeat constituendi Archiepiscopos, ut habet Patriarcha: siquidem non habet talem potestatem. Et si acciderit, ut si Concilium in Græcia habeatur, fueritque præsens hic talis Patriarcha Æthiopum, habeat septimum locum post Prælatum Seleuciæ, quæ est in Provincia Babyloniæ in Regno Zabur: & quando facta fuerit ei potestas constituendi Archiepiscopos in Provincia sua, non licebit ei constituere aliquem ex illis. Et quicumque non paruerit, Synodus eum excommunicat.

Circa hoc decretum notandum, eam praxin hodie pro electione Patriarchæ servari, ut refert Zagazabus, quod Religiosi ex Abyssinis, qui Hierosolymis degunt, eligunt sive nominant Patriarcham ex natione Cophthorum, quem confirmat Patriarcha Alexandrinus, hic electus & constitutus totius Æthiopicæ Patriarcha, postea ex ipsis Æthiopicis maxime aptis & idoneis creat Arch-

episcopos, quibus universa Æthiopia regitur & gubernatur: illi autem sunt, qui majori ex parte unionem cum Ecclesia Romana conantur impedit. Igitur ut Abyssinorum Imperator alijque Proceres illius nationis allicerentur ad unionem cum Ecclesia Romana procurandam, hoc unum inter alia juvare maximè, ut summus Pontifex de plenitudine potestatis, utpote superior Conciliorum decretis, in rebus ad regimen spectantibus dispensaret in prædicto canone, ut tam Patriarcha quam Episcopi deinceps sumerentur ex ipsis Abyssinis.

Denique ut Abyssini facilius reducantur, oportebit sanè illos ritus & caeremonias illis permittere, quæ salva fide Catholica tolerari possunt, maximè in principio, quoad usque firmetur in fide. Sed quia magna est apud Auctores aliquos de Circumcisionis ritu apud illas gentes usitato mentio, præter ea quæ superius annotavimus, placuit hic breviter aliqua pertractare.

CAPVT XII.

An Abyssinis ab Ecclesia Catholica permitti possit ritus Circumcisionis, non tam Religionis quam honoris gratia introductus?

In hac re in primis de fide statuendum est, circumcisionem, sicut & alia legalia post Evangelij promulgationem omnino extinctam esse, & non solum mortuam, sed observantibus mortificandam: definitum est in Concilio Florentino sub Eugenio quarto. Cherinthus enim, & alij Hæretici existimantur legem veterem non cessasse, sed nunc simul cum nova observandam esse, teste Epiphonio *heresi* 28. & August. *heresi* 8. Idem tenuit Ebion, ut docuit Irenæus *lib. 1. cap. 26.*

Secundo certum est, observantiam aliquorum legalium non ut legalia sunt, posse adhuc licitè observari, & de facto observantur à Catholicis, Et ut clarius consistat de hac propositione, prænotare oportet quatuor modis posse caeremonialia observari.

Primo, ut legalia sunt, id est ad servandam legem, ex cujus institutione erant introducta, qua ratione præcisè ea servavit Christus Dominus, ut patet de Circumcisione.

Secundo, non ut legalia solum, sed etiam ut figuralia; erant enim caeremoniæ istæ per se primo institutæ in lege veteri, ut figuræ Christi venturi, ut optimè docet D. Thomas 1. 2. *questione* 104. *artic. 3. in corp.* & hac ratione servarunt caeremonias illius legis Patres antiqui.

Tertio modo possunt servari caeremoniæ istæ, neque ut legalia, neque ut figuralia, sed tantum ad protestandam excellentiam divinam, ut ostendatur caeremonialia legis mala non fuisse, sed bona, & à bono auctore, atque ut ita Synagoga cum honore sepeliretur.

Quarto modo possunt caeremonialia observari prorsus materialiter, materialiter, inquam,

sine ulla formalitate, neque respectu ad legem veterem, sed ob alios fines licitos, & ab Ecclesia approbatos, sicut hodie celebratur festum Pentecostes alijs rationibus, quam in veteri testamento: olim enim solemnitas erat festiuitas, quia illa die data fuit lex vetus; hodie tamen, quia illa die data est lex spiritus & vitæ, ut docet D. Thom. 1. 2. *quæst. 103. art. 3. ad quartum.* Et in Ecclesia Latina fit in pane azymo consecratio, nec ob id censetur judaizare, quia Judæis panis azymus fuerit in usu. Iuno & Sancti Patres Ecclesiæ Orientalis ritum de observantia Sabbati laudant, nec ob id Ecclesia illa cum Synagoga consentit, cum sint utriusque diversissimi illius observantæ fines, & causæ.

Quare tria sunt in caeremonijs istis necessariò distinguenda. Primum est, vis ipsa obligandi quam habebant à lege, ob quam rationem dicuntur legalia. Secundum, considerare oportet finem sive rationem formalem illarum, qua ratione erant figuralia. Tertium ipsam exteriorem caeremoniam materialiter sumptam, quam nunc appello ipsam substantiam actus. Hoc posito non est dubium, quin nunc servare legalia ut figuralia, vel ut legalia, neque etiam ad demonstrandum à Deo eorum observationem emanasse, illicitum impiamque esse. Servare tamen legalia materialiter tantum, hoc est nullo respectu ad prædictos tres modos, certum est licere, sicut qui circumcideretur ob medicinam, vel abstineret à carnibus porcinis ob salutem, vel Sabbatum servaret in B. MARIÆ Virginis honorem, quo etiam sensu circumciduntur multæ ex gentibus nationes, ut supra ex D. Hier. & Sirabone retulimus.

Duo restant examinanda. Primum, An Abyssini servent Circumcisionem ut legalem, vel ut figuralem, quia neutro modo sine manifesta hæresi licet? An vero tantum materialiter hoc utantur ritu. Secundum, An supposito, quod excusentur à culpa, an ratione circumstantiæ scandali aliarum Ecclesiarum sit ab Ecclesia Romana tolerandus huiusmodi abusus? Prima quæstio pariter pendet à facto, nempe quo sine circumcidantur, nam in hoc non est una sententia illorum auctorum, qui Abyssinæ gentis ritus morales referunt, alij namque more Hebræorum affirmant circumcidi, alij ob Christi imitationem, alij denique, ut profiteantur se à Judaica prosapia originem ducere: tamen quidquid sit de opinionum diversitate circa finem; Primum constituo, si Abyssini circumcisionem observent ut legalem, vel figuralem, eos errare cum hæreticis Ebionitis, qui temerè legem veterem cum nova observandam existimabant. Secundo deinde assero, Circumcisio si ab Abyssinis non Religionis sed honoris causa observetur, nempe, ut profiteantur se à Davidica prosapia ducere originem, non ob id erunt damnandi, quia circumcisio tantum materialiter utuntur. Unde optimè Guilielmus Reginaldus in suo *Calvino-Turismo lib. 2. cap. 9.* Abyssini (inquit) Christianè quidem, & cum vera Christianorum fide infantes baptizant, & circumcidunt, nobilitatis antiquissimæ, nullo meriti aut Judaicæ fiduciæ respectu, quo posito, nollem eos propter circumcisionem magis damnare, quam si propter medicinæ causam abstineret à carne porcina, quam tamen lex Mosaica prohibebat. Hæc Guil.